

poniedziałek, 03.05.2021

Maryja - Nowa Ewa, Specjalistka od więzów

W IV Prefacji o Najświętszej Maryi Pannie modlimy się słowami: „To, co Ewa straciła przez niewierność, Maryja odzyskała przez wiarę * i stała się dla pielgrzymującego ludu znakiem pociechy i niezawodnej nadziei”. Mamy tutaj paralelę między niewiernością Ewy a posłuszeństwem Maryi, która „odzyskuje to, co Ewa straciła”, a więc naprawia jej brzemienny w skutkach błąd. To widzenie w Maryi „nowej Ewy”, tytułowanie i czczenie Jej w ten sposób, ma swoje źródło w myśli wczesnych Ojców Kościoła.

„TYP” I „ANTYTYP”

Pisarze wczesnochrześcijańscy często stosowali tzw. typologię, czyli interpretację Pisma Świętego, w której w Starym Testamencie dostrzegali „typy”, a zatem od greckiego słowa *typos* - „odbicie, obraz”, zapowiedzi wydarzeń i osób, które pojawiają się w Nowym Testamencie, „w pełni czasu zbawienia”. Te osoby i wydarzenia są z kolei nazywane „antytypami”. Przykładem typologii jest zestawienie historii biblijnych dwóch dziewcząt – Ewy, która była dziewczyną w momencie swojego nieposłuszeństwa, z Maryją, która jako dziewczica wypowiedziała swoje posłuszne „fiat”: „Niech mi się stanie według słowa Twego” (Łk 1,38). Ewa jest zatem „typem” Maryi (jej obrazem, zapowiedzią), Maryja zaś „antytypem” Ewy (wypełnieniem nową treścią jej historii) i zarazem „nową Ewą”. Pierwszym autorem, który zestawiał Maryję z Ewą, pogłębiał i rozwijał tę biblijną paralelę, widząc w Matce Bożej przeciwieństwo Ewy, był Justyn Męczennik († 165 r.). Myśl o „Maryi – nowej Ewie” rozwinął św. Ireneusz z Lyonu († 202 r.), uznawany przez niektórych uczonych za „pierwszego teologa wśród Ojców Kościoła”.

„REKAPITULACJA” ŚW. IRENEUSZA Z LYONU

Św. Ireneusz rzeczywiście jako pierwszy w historii uporządkował dane Bożego objawienia, zaczerpnięte z Pisma świętego i Tradycji Kościoła, w integralny system myśli chrześcijańskiej. Uczynił to w swoim najważniejszym dziele *Adversus haereses*, w polemice z gnozą – herezją, która w II wieku poważnie zagrażała jedności chrześcijan. Osią systemu Ireneusza była teoria nazywana po łacinie „recapitulatio”, czyli teoria „ugłowienia” wszystkiego w Chrystusie. Punktem wyjścia tej koncepcji są dla Ireneusza słowa św. Pawła z *Listu do Efezjan*: Bóg postanowił, „aby wszystko na nowo zjednoczyć w Chrystusie jako Głowie” (Ef 1,10). Chrystus jest centrum historii, do którego wszystko zmierza. Jego wcielenie jest najważniejszym wydarzeniem w dziejach świata. Dla biskupa Lyonu Chrystus jest przede wszystkim „nowym Adamem”, który niesie w sobie całą ludzkość, odkupuje ją spod władzy szatana i grzechu przez swoją paschę, naprawia błąd pierwszego człowieka – Adama, i jako Pierwszy Zmartwychwstały wszczepia ludzi w swoje duchowe Ciało Mistyczne, czyli Kościół, ożywiony Duchem Świętym. Jako że dla Ireneusza Chrystus jest przede wszystkim nowym Adamem, nie mogła umknąć jego uwadze również nowa Ewa, i jej kluczowa rola w centralnym wydarzeniu naszych dziejów – wcieleniu Syna Bożego.

„PRZYCZYNA ZBAWIENIA”

Ireneusz nazywa Maryję „przyczyną zbawienia” (*causa salutis*) całego rodzaju ludzkiego, w przeciwieństwie do Ewy, która stała się „przyczyną śmierci”. Zwraca uwagę na to, że Ewa, będąc żoną Adama, uległa w Ogrodzie Eden szatanowi, a więc upadłemu aniołowi, Maryja zaś, poślubiona św. Józefowi, w domu w Nazarecie podczas Zwiastowania zaakceptowała Bożą wolę wyrażoną przez archaniola Gabriela. Dziewica Maryja jest zatem antytypem dziewczycy Ewy, jest „nową Ewą”. Jednocześnie Maryja jest „orędowniczką”, „advokatką” (*advocata*) Ewy. Imię „Ewa” z języka hebrajskiego oznacza „matka żyjących”, zatem biblijna Ewa reprezentuje nie tylko samą siebie,

ale również całą upadłą ludzkość. Jako że Maryja przez swoje posłuszeństwo Bogu dała światu Odkupiciela, naprawiła w ten sposób grzeszne nieposłuszeństwo Ewy wraz z jego konsekwencjami. W ten sposób staje się „orędowniczką” Ewy (*Advocata*), gdyż naprawia jej błąd, a nawet sprawia, że możemy go nazwać „szczęśliwą winą” (*felix culpa*).

[siteorigin_widget class="WP_Widget_Media_Image"][/siteorigin_widget] Powyżej wykorzystano grafikę użytkownika fbilhalva ze strony Pixabay.

ROZWIĄZANIE „WĘZŁA NIEPOSŁUSZEŃSTWA” (*RECIRCUMLATIO*)

Ireneusz porównuje sytuację ludzkości po grzechu pierworodnym do „zawiązania kłębka”. Ewa przez swój grzech „skomplikowała wiele spraw”, włożyła kij w szprychy Bożych planów, w których to Boski Logos miał w Ogrodzie Eden wychowywać ludzi linearnie i stopniowo do doskonałości. Grzech pierworodny „pogmatwał” jednak zamierzoną Bożą pedagogię, tak że historię ludzkości można porównać do pogmatwanego kłębka, z licznymi więzami i supłami. Tak jak kłębek rozsypuje się od końca, tak samo historia odkupienia z grzechu biegnie od Maryi do Ewy. Dzięki Maryi następuje więc wyprostowanie krętych dróg ludzkiej historii. Dzięki Maryi wydobywamy na nowo nić Bożego planu, w jej zamierzonej prostocie i klarowności, pozbawioną węzłów i supłów. Ireneusz nazywa to „odwrotem” (*recircumlatio*) od Maryi do Ewy, co należy rozumieć jako „rozsypywanie” niewierności Ewy i jej skutków przez wiarę Maryi. „(...) Tak więc i węzeł nieposłuszeństwa został rozsypany przez posłuszeństwo Maryi. Co bowiem Ewa dziewica przez niewiarę zawiązała, to dziewica Maryja rozwiązała przez wiarę”. Maryja tego rozwiązania węzłów niewierności i nieposłuszeństwa dokonuje przez swoją wiarę i posłuszeństwo, a także pokorę i prostotę. Jak pisze Ireneusz, używając porównań do świata zwierząt: „chytrość węża została zwyciężona przez prostotę gołębic; i tak zostały rozerwane owe więzy, przez które byliśmy przywiązani do śmierci”. Maryja jest prawdziwie zwycięską Niewiastą, która depcze głowę węża i prowadzi nas do „odwrotu” (*recircumlatio*) w historii zbawienia, do zwycięskiej odsieczy w duchowej walce ze złym i ze złem.

Typologię Maryi i Ewy możemy oddać tabelarycznie:

<u>EWA</u>	<u>MARYJA - NOWA EWA</u>
dziewica nieposłuszna	dziewica posłuszna
zaślubiona Adamowi	zaślubiona Józefowi
uległa upadłemu aniołowi	posłuszna archaniołowi Gabrielowi
przyczyna śmierci rodzaju ludzkiego	przyczyna zbawienia rodzaju ludzkiego
przez niewiarę zawiązała węzeł nieposłuszeństwa	przez wiarę rozwiązała węzeł nieposłuszeństwa(<i>recircumlatio</i>)

„Matka żyjących”

„Matka wierzących”

Życzymy sobie, aby Maryja, nowa Ewa, skutecznie rozwiązywała więzy, które nas ograniczają, supły zagubienia i pogmatwania, przywiązania do niedoskonałości i grzechu.

Ks. Marek Szynkowski

[siteorigin_widget class="WP_Widget_Media_Image"][/siteorigin_widget] Powyżej wykorzystano zdjęcie użytkownika Ewa Klejnot z Pixabay.